

Leeshelden

Handleiding

Versie 1 maart 2022

Inleiding.....	4
Eerst inrichting Leeshelden door schoolbeheerder.....	5
Stap 1: inloggen.....	5
Stap 2: Extra schoolbeheerder aanmaken.....	5
Stap 3: Begeleiders aanmaken.....	6
Stap 4: Leerlingen en groepen aanmaken.....	6
<i>CSV Template aanmaken en uploaden</i>	7
Stap 5: Begeleiders koppelen aan een groep.....	8
Gereedschappen voor de Beheerder.....	9
Dashboard.....	9
Beheer.....	9
Administratie.....	10
Instellingen.....	10
Toets.....	10
Eerste inrichting Leeshelden door begeleider.....	11
Stap 1: Inloggen.....	11
Stap 2: Een traject aanmaken.....	11
<i>Traject toevoegen</i>	11
<i>Basisgegevens- toetsresultaten invoeren</i>	11
<i>De diagnose</i>	12
<i>Sorteer focuspunten</i>	12
<i>Cognitieve benadering</i>	12
Gereedschappen voor de begeleider.....	13
Dashboard.....	13
Beheer algemeen.....	13
Beheer leerlingen.....	13
Gegevens:.....	13
Trajecten:.....	13
Beheer leerlingen (vervolg).....	14
Voortgang:.....	14
Journaal:.....	14
Instellingen:.....	14
Toegewezen kaarten:.....	14
Technieken.....	14
Kaartenbak algemeen.....	14
Kaartenbak - kaart gebruiken.....	15

Gebruikswijzer	16
A. De verkorte werkwijze voor zorgniveau 1, 2 en het onderhoud in groep 7 en 8 en de programma-aanpak	16
A. 1 De doelgroepen.....	16
Praktisch gebruik Leeshelden verkorte werkwijze.....	17
Gebruik losse kaarten.....	17
Sessie starten met meerdere leerlingen	17
A.2 Didactische instructie verkorte werkwijze	18
Kaarttype 1: Toelichting bij de lees kaarten met hoogfrequente woorden	18
De behandelingswijzen van de 4 typen kaarten	18
Werkwijze	18
Instructie 1: Aanpakgedrag.....	18
Instructie 2: Toepassen in de tekst.....	18
Instructie 3: Verwerken	19
Kaarttype 2: Zingend lezen en in 1 klap lezen.....	19
Werkwijze	19
Kaarttype 3: De oefenkaarten met de aanpakstrip.....	20
Werkwijze	20
Kaarttype 4: De zins kaarten.....	21
Werkwijze	21
Kaarttype 5: De tekst kaarten	22
Werkwijze	22
Kaarttype 6: Toetsoefen kaarten	23
Werkwijze	23
Kaarttype 7: Woorddelen kaarten	23
Werkwijze	23
Kaarttype 8: Herhalings kaarten	24
Werkwijze	24
B. De uitgebreide werkwijze voor zorgniveau 3	25
B.1 De doelgroep	25
Praktisch gebruik Leeshelden werkwijze voor zorgniveau 3	25
B.2 Didactische instructie werkwijze voor zorgniveau 3.....	25
B.2.1 de voorbereiding	25
B.2.2 de uitvoering	25
Het starten van de sessie	25
De aanpak van de verantwoorde begeleidingssessie.....	25

B.2.3 verslaglegging en dossiervorming (Het journaal/logboek)	31
Aanpak aanvankelijk lezen	31

Inleiding

Met Leeshelden heb je het beste hulpmiddel in handen om leerlingen beter technisch te leren lezen. Leeshelden werkt zowel remediërend als preventief. Naast het technisch leren lezen ontwikkelt de leerling ook het begrijpend lezen. Leeshelden stemt zich af op de specifieke leerbehoefte van het kind. Het is hierdoor geschikt vanaf groep 3 van de basisschool tot in het voortgezet onderwijs. Leeshelden is opgezet vanuit de map Speciale Leesbegeleiding van Luc Koning.

De opvolger van de DMT mappen van Luc Koning

De zogenoemde fysieke DMT mappen (ook bekend onder de naam “Map Speciale Leesbegeleiding”) van Luc Koning worden op circa 3000 scholen gebruikt om leerlingen te ondersteunen in hun technisch leesproces.

De Leeshelden applicatie gebruikt in samenwerking met Luc Koning de content van deze mappen en gaat daarin ook nog meerdere stappen verder om te zorgen voor de optimale leerbeleving bij de leerling.

Deze handleiding bestaat uit twee delen:

- 1. Het (technisch) inrichten van Leeshelden.*
- 2. Een gebruikswijzer hoe een lezer te ondersteunen in het leesproces.*

Gaat u voor de eerste keer aan de slag met Leeshelden dan raden wij u aan om beide delen goed door te nemen.

Leeshelden is in maart 2022 gelanceerd en zal vanaf dat moment met behulp van de input van de gebruikers verder door ontwikkelen. Zodoende zal deze handleiding ook voortdurend worden geüpdatet. De meest recente versie is altijd te vinden op www.brightskills.nl/support.

Wij wensen u veel plezier bij het gebruik van Leeshelden.

Team Brightskills

Eerst inrichting Leeshelden door schoolbeheerder

Leeshelden kent drie gebruikersniveaus:

Schoolbeheerder	De administrator/ beheerder van de (school) organisatie.
Begeleiders	De begeleider van de leerling.
Leerling	Het kind dat begeleid wordt.

Iedere rol kent bepaalde bevoegdheden binnen het programma.

Wanneer uw (school)organisatie voor de eerste keer van start gaat met Leeshelden dient de schoolbeheerder Leeshelden in te richten. Daarna kan de begeleider van de leerling(en) Leeshelden voor zijn of haar leerlingen verder optimaliseren waarna het kind met Leeshelden al dan niet onder begeleiding aan de slag kan.

Stap 1: inloggen

Log in als schoolbeheerder via mijn.leeshelden.nl

De instructies voor de eerste keer inloggen ontvangt u na het plaatsen van de bestelling van Brightskills.

Na het inloggen komt u in het dashboard van Leeshelden. Voor de eerste start kunt u deze pagina overslaan. Het dashboard wordt verderop in deze handleiding behandeld.

➤ Ga verder met stap 3 wanneer één schoolbeheerder voldoende is.

Stap 2: Extra schoolbeheerder aanmaken

🖱️ Klik bovenaan op *Beheer* en klik daarna op *Schoolbeheerders*.
Klik nu op *schoolbeheerder toevoegen*.

Vul alle verplichte velden (aangegeven met *). Wanneer u zelf niet direct een gebruikersnaam en wachtwoord instelt zal Leeshelden zelf een gebruikersnaam/ wachtwoord genereren. Klik op opslaan. De nieuwe beheerder ontvangt een welkomstmail.

Stap 3: Begeleiders aanmaken

🔑 Klik bovenaan op *Beheer* en klik daarna op *Begeleiders*. Klik nu op *Begeleider toevoegen*.

Vul alle verplichte velden (aangegeven met *). Wanneer u zelf niet direct een gebruikersnaam en wachtwoord instelt zal Leeshelden zelf een gebruikersnaam/ wachtwoord genereren. Klik op opslaan. De nieuwe begeleider ontvangt een welkomstmail.

TIP

Begeleiders kunnen medewerkers van de organisatie zijn maar ook iemand van buiten de organisatie. Door te kiezen voor extern heeft de begeleider alleen maar toegang tot de leerlingen die door hem of haar begeleid worden.

Groepen en leerlingen aanmaken

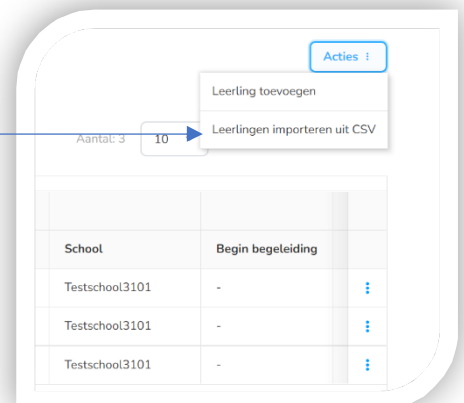
Wij adviseren om bij het eerste gebruik eerst alle leerlingen in te voeren. Wanneer u dit middels een importbestand doet zal de groep op basis van de daarin aangegeven groepstitel direct aangemaakt worden. Wel zo makkelijk. U hoeft dan alleen nog maar de begeleiders aan de groep te koppelen. Het is ook mogelijk om eerst een groep aan te maken. Klik hiervoor op het tabblad groepen en dan rechts bovenaan groep toevoegen.

Stap 4: Leerlingen en groepen aanmaken

🔑 Klik bovenaan op *Beheer* en klik daarna op *Leerlingen*. Klik nu op *acties* en *leerlingen importeren uit CSV*.

Download onderaan de pagina de CSV template.

[Download CSV template](#)

CSV Template aanmaken en uploaden

Een CSV bestand is een bestand dat in Microsoft Office Excel of Google sheets geopend en bewerkt kan worden.

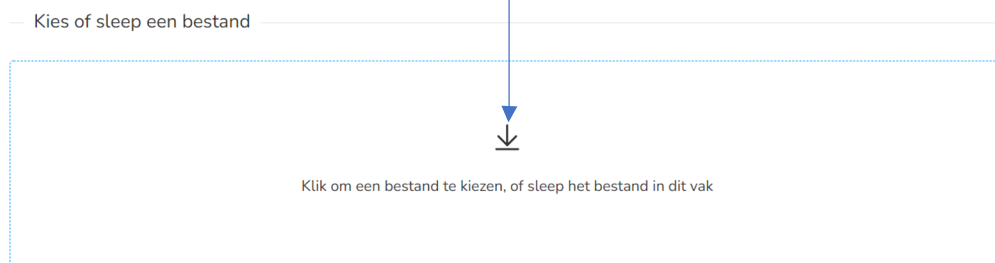
1. Open de gedownloadde template en haal regel 2 t/m 4 weg (de voorbeeldgegevens).
Let op: Zorg dat de titels (regel 1) ongewijzigd blijven.
2. Vul alle gegevens van de leerlingen in door deze bijvoorbeeld uit de leerlingenadministratie te kopiëren en te plakken.

Informatie bij de in te voeren velden:

Voornaam	Voornaam leerling
Tussenvoegsel	Tussenvoegsel leerling
Achternaam	Achternaam leerling
Geslacht	Geslacht leerling (Man, Vrouw of Onbekend)
Geboortedatum	Geboortedatum leerling (notatie 10-9-2013)
E-mailadres	E-mailadres leerling (optioneel)
School groep	Jaargroep school
Groepstitel	De titel in van de groep in Leeshelden waarin de leerling geplaatst wordt. Wanneer de titel van de groep niet aanwezig is in Leeshelden wordt deze groep nieuw aangemaakt. Let er dus op wanneer de leerling aan een bestaande groep toegevoegd moet worden de titel exact overeenkomt met de groepstitel in Leeshelden.
Redzaamheidslezer	Kies <i>ja</i> wanneer uw organisatie de leerlingen leert lezen middels het redzaamheidslezen. Kies anders <i>nee</i> .
Leerlingnummer	Leerlingnummer uit de leerlingenadministratie (optioneel)

3. Nadat alle informatie aan de CSV bestand is toegevoegd slaat u deze op uw computer op.
4. Klik in Leeshelden om het bestand te kiezen of sleep het bestand vanuit de verkenners naar het invoerveld.

Leerlingen importeren uit CSV

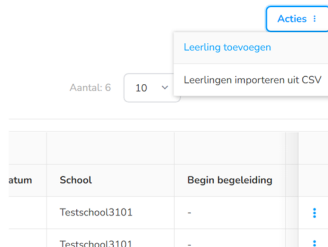

5. Er wordt nu gevraagd of Leeshelden de inloggegevens direct naar de leerlingen dient te versturen (mits een mailadres gekoppeld aan de leering). Neem deze keuze en klik op ok.
6. Wanneer het CSV bestand voldoet aan de gestelde eisen verschijnt er een melding dat deze aan de richtlijnen voldoet. De gebruikers worden aangemaakt. Wanneer dit proces voltooid is ontvangt u een e-mail. Pas het CSV bestand aan wanneer er een foutmelding optreedt.

TIP

Wanneer u tussentijds een leerling wilt toevoegen kunt u het beste kiezen voor leerling toevoegen en de gegevens handmatig invoeren. U kunt de leerling dan ook direct toevoegen aan een al bestaande groep. Begeleiders kunnen ook zelf een nieuwe leerling toevoegen op dezelfde wijze. Begeleiders kunnen dit niet doen middels een CSV import.

Stap 5: Begeleiders koppelen aan een groep

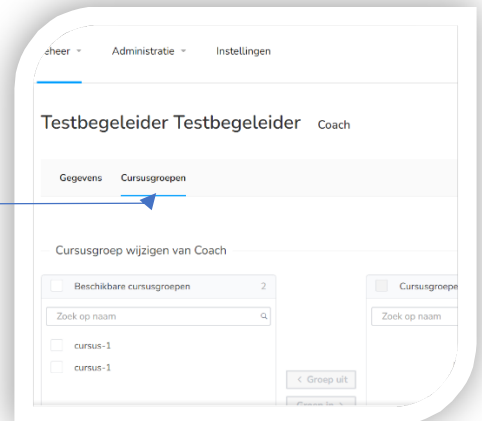
👉 Klik bovenaan op Beheer en klik daarna op Begeleiders. Klik nu op de begeleider.

Klik op het tabblad cursusgroepen.

Wijs nu de cursusgroepen toe door aan de linkerkant een vinkje te zetten bij beschikbare cursusgroep en daarna te klikken op:

Groep in >

Vergeet niet te klikken op opslaan.

TIP

Wanneer u een begeleider wilt ontkoppelen van een groep vinkt u rechts de cursusgroep aan en klikt op *Groep uit*. Vergeet niet te klikken op opslaan.

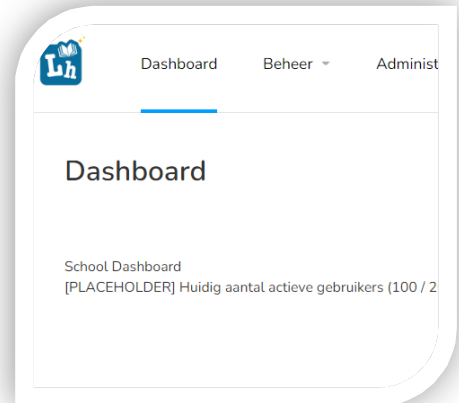
Leeshelden is nu klaar om door de begeleiders verder ingericht te worden!

Gereedschappen voor de Beheerder

Als beheerder van de (school) organisatie heeft u binnen Leeshelden een aantal gereedschappen voor handen.

Dashboard

Op het dashboard ziet u belangrijke informatie die u inzicht geven in welke mate het programma wordt gebruikt zoals onder andere het aantal actieve gebruikers (leerlingen) die een traject actief volgen.

Beheer

Leerlingen:

Acties rechts bovenaan: Leerlingen toevoegen (importbestand of individueel).

Onder acties na selecteren leerling(en): toevoegen aan een cursusgroep, licenties toevoegen, licenties verwijderen of archiveren.

Drie puntjes achter naam leerling: wachtwoorden aanpassen of basisgegevens bewerken.

Leerling aanklikken: Mogelijkheid om instellingen aan te passen en journaals in te zien en uit te printen.

Groepen:

Groep toevoegen rechts bovenaan: nieuwe groep toevoegen

Drie puntjes achter groepsnaam: wijzigen van de gegevens, titel van de groep bewerken, begeleider(s) toewijzen of ontkoppelen.

Wanneer u vanuit hier een groep aanklikt krijgt u ook een overzicht van alle leerlingen en begeleiders gekoppeld aan desbetreffende groep,

Begeleiders:

Begeleider toevoegen rechts bovenaan: een nieuwe begeleider aanmaken.

Drie puntjes achter gebruikersnaam: wijzigen van de gegevens en wachtwoord aanpassen.

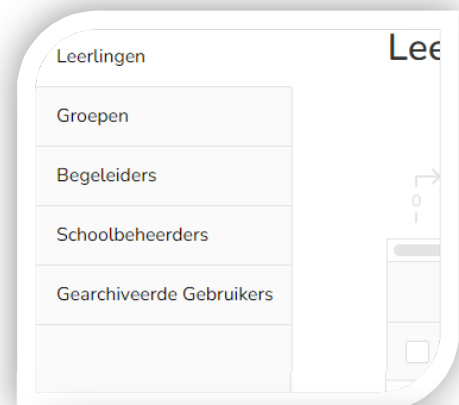
Schoolbeheerders:

Schoolbeheerder toevoegen rechts bovenaan: extra schoolbeheerder toevoegen.

Drie puntjes achter gebruikersnaam: wijzigen van de gegevens en wachtwoord aanpassen.

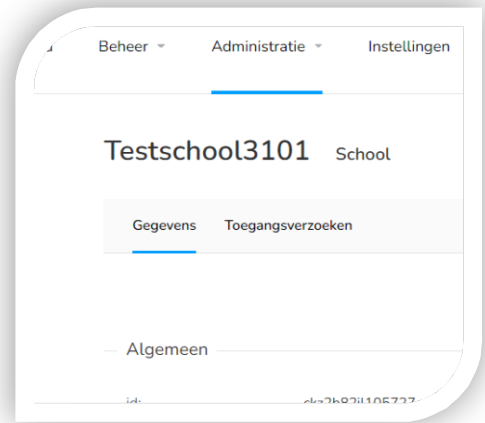
Gearchiveerde gebruikers:

Gearchiveerde gebruikers reactiveren.

Administratie

Alle gegevens van de (school)organisatie. Deze gegevens kunnen alleen door Brightskills, de uitgever, aangepast worden. Neem hiervoor contact op via support@brightskills.nl. Wanneer Brightskills met u mee wilt kijken in de beheerdersomgeving dienen zij hiervoor een [toegangsverzoek](#) in. Daarmee krijgt Brightskills toegang tot de gegevens van de school (inclusief gegevens en resultaten leerlingen). Het toegangsverzoek kun jij hier accorderen of intrekken. (verloopt automatisch na 7 dagen)

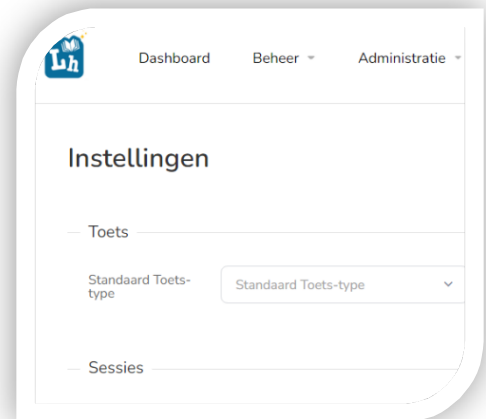
Instellingen

Toets

Onder instellingen kunt u voor de (school) organisatie aangeven welke toets er standaard wordt gebruikt. Bij het aanmaken van een traject door de begeleider staat dit dan standaard ingesteld.

Sessies

(nog in ontwikkeling) Geeft de ouder ook inzicht in de sessies die door de (school) organisatie worden begeleid.

Eerste inrichting Leeshelden door begeleider

Stap 1: Inloggen

Log in via mijn.leeshelden.nl

De beheerder van uw (school) organisatie heeft een account aangemaakt. U ontving een mail om de registratie af te ronden.

Na het inloggen komt u in het dashboard van Leeshelden. Voor de eerste start kunt u deze pagina overslaan. Het dashboard wordt verderop in deze handleiding behandeld.

Stap 2: Een traject aanmaken

Klik bovenaan op *Beheer* en klik daarna op *Leerlingen*.

Zoek nu de leerling waarvoor u een traject wilt instellen. Maak gebruik van de zoekbalk, sorteer op naam. Ook is het mogelijk om via de menuknop groepen links naar de leerling van jouw keuze te gaan. Je klikt de groep aan en kiest daarna de leerling uit waarvoor u een traject aan wilt maken.

Traject toevoegen

In dit voorbeeld (leerling met de naam "Nieuwe Gebruiker") zijn er nog geen openstaande trajecten.

Klik op traject toevoegen.

Kies in het popup scherm de startdatum van het traject (de eerste sessie met de leerling) en optioneel de einddatum.

Basisgegevens- toetsresultaten invoeren

NB: Het is niet verplicht om toetsresultaten in te voeren. Je kunt ook zelf de inhoud van het traject bepalen.

Afhankelijk van de soort toets die jouw organisatie gebruikt dien je een aantal gegevens in te vullen.

Sommige gegevens staan al ingevuld wanneer deze op de instellingenpagina van de leerling al zijn ingevoerd.

Het is ook mogelijk om meerdere toetsgegevens in te voeren.

Deze mogelijkheid krijg je na het opslaan van de eerste toetsgegevens.

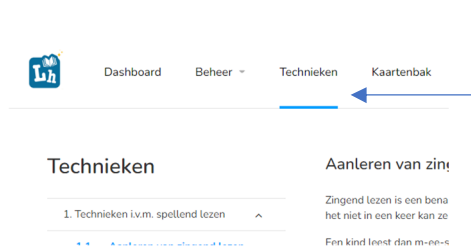
Het duurt even tot je een traject voor een leerling volledig hebt ingevoerd. Toch is het zeer belangrijk om te doen. Op deze wijze haalt u het maximale uit Leeshelden. Iedere sessie staan de kaarten dan voor u en de leerling klaar. Alles wordt in het journaal geregistreerd wat een essentieel onderdeel is binnen de zorg overleggen/ procedures.

Liever toch direct met de kaarten aan de slag? Dat kan ook, Gebruik hiervoor bovenaan in de menubalk het item *kaartenbak*.

De diagnose

Vink onder diagnose de items aan waarmee u aan de slag wilt gaan. Geef per item het aantal gemaakte fouten aan op de toets en klik op *volgende*.

Meer informatie over de verschillende leestechnieken zijn te vinden onder het kopje "Technieken" in Leeshelden.

Sorteer focuspunten

Op basis van de invoer zijn de aandachtspunten op urgentie gesorteerd. Deze focuspunten kunnen desgewenst op eigen inzicht in volgorde worden aangepast. Verplaats de aandachtspunten eenvoudig met behulp van de pijltjes boven/ beneden links naast de problematiek. Wanneer alles naar wens is ingesteld klikt u onderaan op *opslaan*.

Wanneer u op opslaan hebt geklikt verschijnt er een pop-up met de keuze of u terug wilt naar het trajectoverzicht van de leerling of dat u verder wilt gaan met de cognitieve benadering.

Cognitieve benadering

Voor aanvang van het traject wordt de cognitieve benadering door de leerkracht of samen met de leerling ingevuld. Zie voor meer informatie over de cognitieve benadering de Gebruikswijzer in deze handleiding.

Het traject voor de leerling is nu aangemaakt. U kunt de eerste sessie starten. We raden u aan hier eerst de Gebruikswijzer voor te lezen.

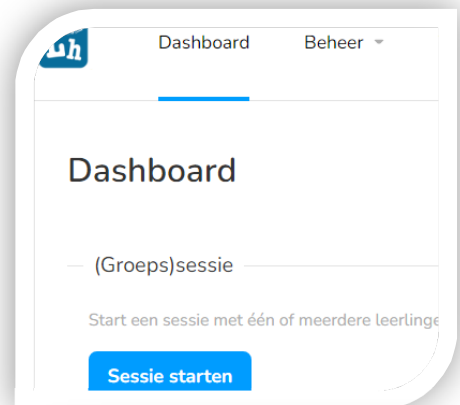
Gereedschappen voor de begeleider

Als begeleider heeft u binnen Leeshelden een aantal gereedschappen voor handen.

Dashboard

Vanuit het dashboard kunt u:

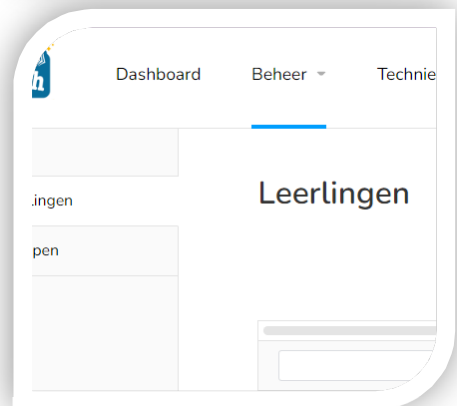
1. Een sessie met 1 of meerdere leerlingen starten. Klik hiervoor op sessie starten en selecteer de leerling(en) naar keuze.
2. Verder gaan met het voorbereiden werk voor leerlingen waar het traject nog niet is voor ingericht. U klikt hiervoor op de naam van de leerling naar keuze.

Beheer algemeen

Onder beheer vindt u alle leerlingen en groepen terug waar u als begeleider aan bent gekoppeld (ingesteld door de beheerder van de (school)organisatie)

Als begeleider kunt u wel een individuele nieuwe leerling toevoegen (klik hiervoor rechts bovenaan op *acties*). Alleen de beheerder van de (school) organisaties kan meerdere leerlingen tegelijk importeren.

Beheer leerlingen

Wanneer u een leerling aanklikt heeft u de volgende opties:

Gegevens: de basisgegevens van de leerling inzien en aanpassen (klik onderaan op bewerken)

Trajecten: Binnen een actief traject een sessie starten, een nieuw traject aanmaken, het huidige traject deactiveren (op pauze gezet) of sluiten (definitief afsluiten) of oude trajecten deactiveren, sluiten of verwijderen (door middel van de drie puntjes achter een traject).

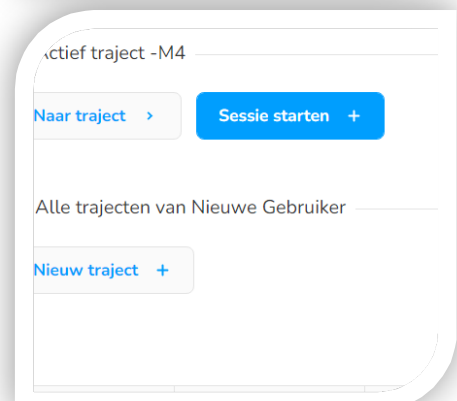
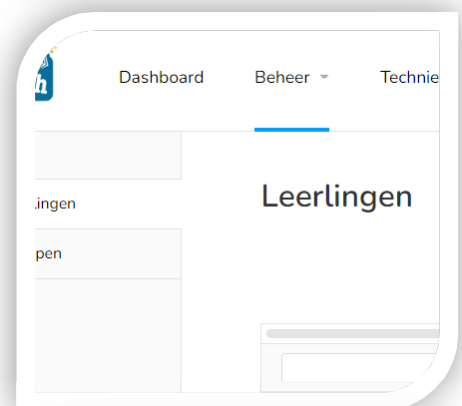
Betekenis status traject:

Actief: er wordt gewerkt met dit traject.

Inactief: traject is gedeactiveerd/ staat op pauze.

Voltooid: het traject is gesloten/ voltooid.

Let op: een verwijderd traject kan niet meer worden teruggehaald!

Beheer leerlingen (vervolg)

Voortgang: (nog in ontwikkeling) Hier kan de voortgang van het traject voor de leerling gevisualiseerd worden.

Journal: Een logboek van alle lopende en afgesloten trajecten. In het logboek worden alle activiteiten automatisch verwerkt. Wanneer u een regel aanklikt kunt u handmatig een opmerking toevoegen (klik hiervoor op het tekstballonnetje aan het einde van de regel). Het journal kan goed als verantwoordingsdocument dienen. Uit veiligheidsoverwegingen is het journal alleen door de beheerder van de (school)organisatie uit te printen.

Instellingen: bepaal hoe de leerling de kaarten ziet. Wel/geen illustraties, lettertype, letter-, regel- en woordafstand.

Toegewezen kaarten: (nog in ontwikkeling)

Tijd	Activiteit
16:09	Traject focus problematiek
16:01	Traject focus problematiek
15:53	Oefenniveau
15:52	DMT intake-resultaat

- 1A - 100 gelezen, 4 fout
- 2B - 100 gelezen, 3 fout
- 3C - 100 gelezen, 3 fout

Illustraties

Toon illustraties bij kaarten Ja

Algemeen

Lettertype: Nunito

Technieken

Onder technieken vindt u alle informatie terug over de verschillende leestechneken. Er zijn totaal 34 leestechneken verdeeld over de categorieën:

1. Spellend lezen.
2. Leestempo
3. Nauwkeurig lezen.

ashboard Beheer Technieken

eiken	Techni
ken i.v.m. spellend lezen	Technieke
ken i.v.m. leestempo	
ken i.v.m. nauwkeurig lezen	

Kaartenbak algemeen

Wilt u los van een traject zelf een leeskaart zoeken en gebruiken dan bent u in de kaartenbak op de juiste plek.

U kunt eenvoudig naar een kaart zoeken op naam, kaarttype, niveau of methode.

eier Technieken Kaartenbak

Q Kaarttype

im

1.2

Kaartenbak - kaart gebruiken

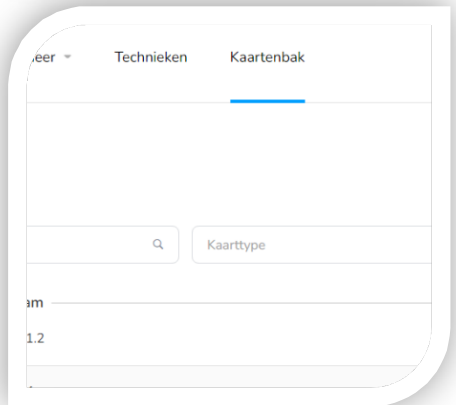
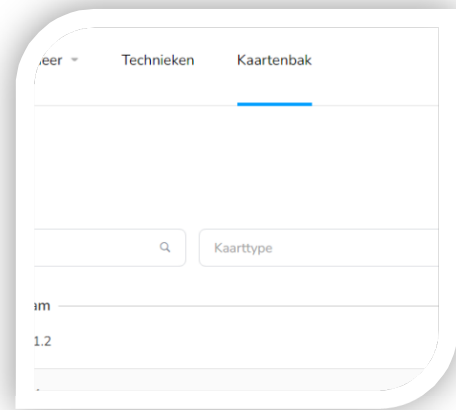
Wanneer u eenmaal een kaart hebt gevonden opent u deze door op de kaartnaam te klikken. Een pop-up waarschuwt u dat de kaart wordt geopend in een nieuw venster. Klik op *ok*.

De kaart opent zich in een nieuw venster. Binnen de kaart heeft u de volgende opties:

1. Voor laten lezen: klik op de playbutton links onderin.
2. Afdrukken: klik op het printicoontje rechts onderin.
3. Instellingen aanpassen: klik op het tandwielletje

- *Illustraties op de kaart in- of uitschakelen.*
- *Lettertype aanpassen.*
- *Letterafstand aanpassen.*
- *Regelafstand aanpassen.*
- *Woordafstand aanpassen.*

Instellingen die binnen de kaartenbak worden gewijzigd zijn alleen actief wanneer u met de kaart werkt. Eenmaal een andere kaart staat alles terug in de basisinstellingen.

Gebruikswijzer

Twee werkwijzen

Leeshelden kan op twee manieren worden gebruikt:

A. De verkorte werkwijze voor:

- zorgniveau 1, 2
- het onderhoud in groep 7 en 8
- de programma-aanpak

B. De uitgebreide werkwijze voor zorgniveau 3

A. De verkorte werkwijze voor zorgniveau 1, 2 en het onderhoud in groep 7 en 8 en de programma-aanpak

A. 1 De doelgroepen

Bij zorgniveau 1 gaat het om het gewone leesonderwijs dat veel scholen uitvoeren aan de hand van één van de 15 beschikbare leesmethoden. U kunt Leeshelden dan inpassen in de woordtypen die in de desbetreffende methode aan de orde komen. Er zijn ook scholen die geen methode hebben voor technisch lezen en Leeshelden (voorheen de DMT-oefenmap) gebruiken als leesmethode.

Daarnaast kan Leeshelden ook gebruikt worden door kinderen die wat **extra oefenstof** nodig hebben. Volgens de richtlijnen van het NKD (Nederlands kwaliteitsinstituut Dyslexie) is het extra oefenen nodig voor kinderen die een D scores (kinderen die horen tot de 15% die ruim onder het gemiddelde scoren).

Met Leeshelden kunnen kinderen in groep 7 en 8 de leesvaardigheid zelfstandig onderhouden.

Tenslotte is het mogelijk Leeshelden te gebruiken in het kader van de **programma-aanpak**. In de loop van groep 6 kunt u geconfronteerd worden met kinderen die nauwelijks vooruit gaan. Er is dan een kans dat u de leerling laat blijven oefenen in een bepaald niveau en dat een kind dan met dat niveau de school verlaat. U kunt dan beter op een programma-aanpak overstappen.

U bepaalt hoeveel van de 424 kaarten het kind nog moet oefenen. Stel dat dat er nog 200 zijn. Half groep 6 gaat het kind nog 100 weken naar school en weet u dat u twee kaarten per week moeten oefenen. U trekt u dan niets aan van wat het kind beheerst, maar u laat het kind die 200 kaarten lezen. Op die manier is het kind toch vertrouwd geraakt met die woordtypen en heeft u de kinderen geleerd ze in elk geval te ontsleutelen. Dat is beter dan het blijven ploeteren op steeds hetzelfde niveau.

Allereerst leggen wij u hoe u in praktische zin de software van Leeshelden bij de verkorte werkwijze gebruikt. Daarna leest u alles over hoe u de sessie begeleidt.

Praktisch gebruik Leeshelden verkorte werkwijze

Gebruik losse kaarten

Wanneer u wilt oefenen met willekeurige kaarten en registratie van het resultaat is niet nodig maakt u gebruik van de kaartenbak. [Klik hier](#) voor de uitleg hoe deze te gebruiken. Let op: Er worden dus geen resultaten van de oefensessie opgeslagen in het journaal van de leerling.

Sessie starten met individuele leerling

In dit geval dient er eerst een traject te zijn aangemaakt voor de leerling. [Klik hier](#) voor de uitleg wanneer u dit nog niet heeft gedaan.

- A. Zoek de leerling op en klik op sessie starten of klik in het dashboard op sessie starten en zoek de leerling op.
- B. Bepaal met welke focuspunten u aan de slag wilt gaan (wanneer deze zijn ingevuld) en klik op “volgende”.
- C. [De cognitieve benadering](#) vult u samen met de leerling in. Dit is bij de verkorte werkwijze niet noodzakelijk maar wordt wel aangeraden. Er worden beduidend betere resultaten behaald wanneer een leerling weet waarvoor hij/ zij het doet.
- D. Klik op “volgende” en selecteer de kaarten die u met de leerling wilt oefenen.
- E. Klik op “volgende”. De trainingssessie kan nu van start gaan.
- F. Na het lezen van iedere kaart kunt u samen met de leerling opmerkingen kwijt hoe de oefening ging (dit wordt opgeslagen in het journaal)
- G. Na het trainen gaat u naar de stap “transferbewustzijn”.
- H. In de volgende stap bepaalt u samen met de leerling waar de komende tijd de leerling dit allemaal gaat toepassen. U klikt hiervoor de voorbeelden aan of vult zelf iets in door op anders te klikken. U kiest 1 mogelijkheid.
- I. U rondt de sessie af door samen met de leerling de vragen te beantwoorden. Deze antwoorden worden ook weer opgenomen in het journaal.

Sessie starten met meerdere leerlingen

Net zoals bij een sessie met de individuele leerling dient er voor alle leerlingen een traject te zijn aangemaakt. . [Klik hier](#) voor de uitleg wanneer u dit nog niet heeft gedaan.

- A. Klik in het dashboard op “sessie starten”.
- B. Selecteer de leerlingen van jouw keuze.
- C. Vanaf hier kunt u verder gaan bij stap B van de sessie met een individuele leerling.

A.2 Didactische instructie verkorte werkwijze

Kenmerkend voor de verkorte werkwijze is dat u geen uitgebreide diagnose uitvoert en geen begeleidingstechnieken gebruikt, maar de leeskaarten van Leeshelden als extra oefenstof gebruikt. Daarbij zijn twee zaken belangrijk:

1. de keuze van de leeskaarten
2. de behandelingswijzen van de 4 typen kaarten

Er zijn 4 typen kaarten die u op twee manieren kunt laten oefenen:

1. Gewoon laten lezen zonder speciale instructie
2. Bij de begeleiding rekening houden met de aard van de kaart

De behandelingswijzen van de 4 typen kaarten

Kaarttype 1: Toelichting bij de lees kaarten met hoogfrequente woorden

Kaart 4 t/m 9 bevatten de woorden met de hoogste frequenties. Dat wil zeggen dat kinderen ze in steeds grotere mate tegen zullen komen en dat ze dus ook vlot gelezen moeten kunnen worden.

Werkwijze

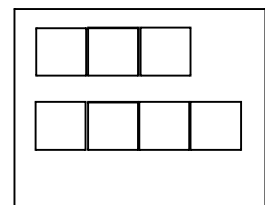
Instructie 1: Aanpakgedrag

Het kind leest eerst de pijlenwoorden een keer voor zichzelf. Doe met de woorden auditieve synthese-activiteiten. U zegt een woord in losse klanken en u vraagt het kind het hele woord te zeggen. Doe ook analyse-activiteiten met de woorden. Daarbij zegt u het woord en moet het kind de losse klanken zeggen.

Tenslotte voert u nog klankpositie-activiteiten met de woorden uit. U maakt een blad met drie vakken en een blad met vier vakken:

U noemt een woord en u vraagt het kind aan te geven in welk vak een bepaalde klank hoort.

U kunt ook overwegen om het kind de woorden 2 keer na te laten zeggen. Laat nu de woordrijen hardop lezen. Spoor het kind aan om alleen zingend te lezen als het echt nodig is en het kind het woord echt niet in een keer vlot kan zeggen. Vanwege het grote belang van deze woorden is het aan te raden de rijen enkele malen te laten lezen. Daarbij kunt u ook nog de tijd en het aantal fouten bijhouden en het kind aansporen het bij de tweede keer beter te doen.

Instructie 2: Toepassen in de tekst

Print de kaart uit en lees de tekst voor waarbij het kind onderstrepend meeleeft.

Het onderstrepend meelesen kan er ook voor zorgen dat als het kind zelf moet gaan lezen de kans op succes groter is dan wanneer het kind een tekst a prima vista moet lezen.

Daarna leest het kind de tekst zelf en daarbij past u technieken toe, afhankelijk van het type leesprobleem van het kind. Bij spellende lezers doet u immers wat anders dan bij kinderen die onnauwkeurig lezen.

Instructie 3: Verwerken

Als u zo samen met het kind de kaart hebt behandeld dan is het nodig dat het kind de woorden automatiseert. Daarvoor is veel herhalen nodig. Dat kunt u laten doen door:

- De woorden na te laten typen op de computer of te laten leggen met de letterdoos. Bij oudere kinderen mag u ook de woorden over laten schrijven.
- De tekst nog eens met een klasgenoot te laten lezen.
- De woorden op kaartjes te zetten en ze in flits te oefenen. Dat kunt u het kind ook met een klasgenoot laten doen. Het is ook mogelijk om de woorden op te nemen in een flitsprogramma.
- Een mogelijkheid is ook dit blad nog een keer thuis te laten lezen. Daarbij is het belangrijk de ouders goed voor te doen hoe ze de kaart moeten behandelen. U kunt ook gebruik maken van de Pravoobrochure **Thuishulp lezen** die in de bibliotheek aanwezig is, daarin staat ook aangegeven hoe de begeleiding thuis het beste uitgevoerd kan worden.

Kaarttype 2: Zingend lezen en in 1 klap lezen.

In deze fase van het lezen is het belangrijk dat kinderen gerichte oefenstof doornemen met hoogfrequente woorden. De beheersing van de mkm-woorden moet de basis vormen van de verdere

Werkwijze

Neem een van de kaarten van nummer 11-19 en ga als volgt te werk:

Stap 1: bespreek de aanpakstrook bovenaan de kaart(en).

Leg het kind uit dat het bij de woorden van deze oefen kaarten twee manieren van lezen toe mag passen, nl. het zingend lezen en het in een klap zeggen van een woord. Andere vormen van lezen mag u niet accepteren.

Stap 2

- Het kind leest de pijlenwoorden een keer voor zichzelf. Op die manier oriënteert het kind zich op de woorden en is de kans op in een klap lezen wat groter.
- Doe auditieve synthese-activiteiten met de woorden. Neem daarbij de woorden uit de woordrijen (en geen andere woorden) en zeg ze in klankvoeten en laat het kind het gehele woord zeggen.
- Doe auditieve analyse-activiteiten met de woorden door het kind woorden in klanken te laten verdelen.
- Doe klankpositiebepaling met de woorden. Maak gebruik van kaarten met twee of drie blokken. Zie een voorbeeld op kaart 3.
- Nu leest het kind de woorden hardop voor. Eerst wijst u het kind erop dat als het een woord niet in een keer kan zeggen het dat woord zingend mag lezen, maar dat het onzin is om een woord zingend te lezen als je het wel in een keer kunt zeggen.

Stap 3

Neem nu de tekst onder de woordrij.

- Lees de tekst voor en laat het kind onderstrepnd meelesen. Zie daarover punt 3 van blz. 9
- Laat het kind de tekst voor zichzelf lezen (stil of hardop) en laat het kind een streep zetten onder de woorden waarvan het denkt dat het die niet in een keer kan zeggen en het zingend lezen wil gaan toepassen.
- Laat het kind nu de tekst hardop lezen en zeg dat het alleen woorden moet zingen waarbij het ook echt nodig is. Zie over dat zingend lezen kaart 1.1. Woorden die het kind in een keer kan zeggen, moet het niet gaan zingen.

Kaarttype 3: De oefenkaarten met de aanpakstrip

De oefenkaarten met de strips vormen het hart van de aanpak van Leeshelden omdat op die kaarten de woordtypen worden geïntroduceerd. Daarom is het ook belangrijk om de nu volgende werkwijze zorgvuldig uit te voeren. Het bijzondere van deze oefenkaarten is dat er steeds in het hiernavolgende een tekst aanwezig is met woorden die op de oefenkaart staan. Op die manier bereiden deze oefenkaarten met woorden het tekstlezen voor.

Werkwijze

1. De aanpakinstructie

U leert het kind het aanpakgedrag van het zgn. zingend lezen. Daarbij zegt het kind het eerste woorddeel en houdt het de laatste letter aan, dus: *masssssss*, dan kijkt het verder en zegt het tweede deel erachteraan. Op deze manier voorkomt u het spellend lezen.

Daarna legt u het kind ook uit dat het pas lezen is als het kind denkt aan wat het woord voorstelt (of wat het is, of hoe je het woord in een zin kunt gebruiken). Ook hierbij laat u het kind die uitleg nazeggen. Een basisprincipe in de begeleiding is dat iedere instructie door het kind nagezegd moet worden.

Het verdelen van woorden in lettergrepen is niet gedaan in dit programma omdat sommige scholen met klankvoeten werken.

Het uitleggen van de instructie wordt afgesloten door het kind die uitleg te laten navertellen. Als dat onvoldoende gebeurt, kunt u de uitleg nog een keer herhalen.

2. De oriëntatie-oefening

Nu kijken we naar de woordrijen, die onder de strip staan.

U zegt tegen het kind: "Ergens in deze rijen woorden staat *dokter*."

Probeer eens zo vlug als je kunt dat woord te vinden. Noem zo uit iedere rij een woord en spoor het kind aan dat snel op te zoeken. Het kind oriënteert zich zo op wat het straks moet gaan lezen.

3. Onderstrepd meelesen met een op het leesprobleem gerichte voorleesvorm

U leest de woordrijen voor. Het kind heeft een afdruk van de kaart en terwijl u voorleest moet het kind onderstrepd meelesen. Van kinderen met leesproblemen is bekend dat ze vaak niet met hun ogen zijn waar een voorlezer op dat moment is. Het onderstrepen zorgt er voor, dat het kind/de oudere zijn best doet met de potloodpunt te zijn waar u aan het voorlezen bent. Bovendien leidt de punt van het potlood de waarneming van het kind naar het woord toe, zodat de visuele verwerking van het woordbeeld optimaal is. Het voorlezen gebeurt niet zomaar, maar heel gericht. Afhankelijk van het problematische leesgedrag van het kind kiest u een voorleesvorm. We geven de mogelijkheden:

Als het kind spellend leest:

U leest alle rijen in het aanpakgedrag voor. Dus: */varrrrkun, masssstun/* enz. en het kind leest onderstrepd mee. Hoewel niet zo makkelijk, maar ook de ploffers als de *t* kunt u wel aanhouden.

Het kind leest onnauwkeurig

U leest de woorden een keer zeer langzaam voor en daarna nog een keer in een gewoon tempo. In beide gevallen leest het kind onderstrepd mee.

Het kind leest te langzaam

Ook bij het redzaamheidslezen kan het voorkomen dat een kind te langzaam leest. U leest een keer de rijen langzaam voor en daarna een keer gewoon. In beide gevallen leest het kind onderstrepd mee.

4. Het kind leest

Nu leest het kind de rijen. U vraagt het kind eerst waar het tijdens het lezen aan moet denken. Bij het zingend lezen zegt u tegen het kind dat woorden die het kind in een keer kan zeggen niet gezongen hoeven te worden.

Tijdens het lezen grijpt u bij alle fouten in en wijst u op het aanpakgedrag. Regelmatig bespreekt u ook de betekenis van bepaalde woorden.

Kenmerkend voor deze aanpak in vier stappen is het realiseren van een volledige oriënteringsbasis. Hierdoor is het kind volledig voorbereid op het uitvoeren van de leestaak.

Kaarttype 4: De zins kaarten

Er komen in Leeshelden veel zins kaarten voor. Dat zijn kaarten met zinnen of delen van zinnen zodat het kind ook de grammaticale structuur in kan oefenen.

Werkwijze

Onderdeel 1

Afhankelijk van de leeftijd van het kind kunt u beginnen met het bespreken van het zinstype dat geoefend gaat worden. Leg het kind uit hoe het zinstype is opgebouwd.

Onderdeel 2

Voordat de zinnen gelezen gaan worden is het aan te bevelen oriëntatie-activiteiten uit te voeren in de vorm van opdrachten als:

- Ergens staat de zin: *Elsje wandelt*. Probeer die zin eens te vinden.
- Ergens staat het woord: *belooft*. Probeer eens zo snel als je kunt dat woord op te zoeken

Onderdeel 3

Nu leest u de tekst voor en het kind leest op een kopietje onderstrepd mee. Op die manier weet u dat het kind precies met u meeleest. Bovendien zorgt de punt van het potlood er voor dat het kind nog beter naar de woorden kijkt.

Tijdens dat voorlezen bespreekt u ook bepaalde woorden om te checken of het kind de betekenis aan kan geven. Noteer onbekende woorden in een persoonlijk woordenboekje.

Onderweg kunt u ook taalbeschouwingsactiviteiten uitvoeren zoals:

- Het kind vragen een woord te bedenken dat aan de zin/het zinsdeel toegevoegd kan worden. Veel van deze oefenzinsdelen eindigen met stippen en daarop kan een vervolg gemaakt worden.
- Het kind vragen of er een woord uit de zin kan zodat het nog een goede zin is.
- Het kind vragen of het op een bepaalde zin een vervolgzin kan bedenken.
- Vragen over de zin te beantwoorden. Als er staat: *Oom riep mij van ver*, kunt u vragen: wie riep er?, wat doet de hoofdpersoon?, waar is die oom?, waar ben ik?, etc.
- Visuele voorstellingsvragen stellen. U leest de zin, vraagt het kind de ogen dicht te doen en u stelt vragen over wat het kind nu voor zich zou kunnen zien.

Onderdeel 4

Nu leest het kind de zinnen zelf. Omdat het vaak nog al grote porties zijn, kunt u ook twee sessies over een leesblad doen. Het is aan te bevelen een blad minimaal twee keer te laten lezen. Leg de tijd en het aantal fouten vast om de ontwikkeling te kunnen zien.

Kaarttype 5: De tekst kaarten

Bij de meeste kaarten met woordrijen zijn ook teksten aanwezig waarin zoveel mogelijk woorden van de kaart met de strip zijn opgenomen. Dat kan soms wat gekunsteld overkomen, maar dat is belangrijk voor de oefening van de toepassingsvaardigheid van het lezen van losse woorden. Soms gaat het om verhaaltjes en soms om wereld oriënterende teksten.

Werkwijze

De tekst die bij dit blad hoort, behandelt u net zoals de woordrijen. Dus:

- Een keer voorlezen en het kind laten luisteren naar het verhaal.
- Oriëntatie-oefening: ergens in deze tekst staat de zin: We waren net op tijd weer thuis. Zoek die zin maar eens op.
- Op de juiste manier voorlezen, terwijl het kind onderstrepnd meeleeft.
- Het kind leest de tekst zelf.
- U bespreekt regelmatig de betekenis van zinnen of woorden.

Een extra kans

Deze teksten bieden u de kans om met het kind echt te lezen en dat is tekstverwerkend lezen. Leeshelden richt zich vooral op het verklanken, maar het eigenlijke doel van het lezen is het tekstverwerkend of begrijpend lezen. Dat betekent dat het is aan te bevelen de volgend technieken uit de voeren:

1. Alineabehandeling. Stop na iedere alinea en bespreek die alinea met het kind door:

-vragen te stellen over de inhoud

-de inhoud samen te vatten

-vragen te laten stellen

-indien mogelijk en uitvoerbaar bij de tekst: die tekst te laten visualiseren. Dus de ogen dicht en dan vertellen wat je voor je zie en dan kunt u daar ook vragen over stellen. Het voorstellend lezen is een belangrijke techniek. U moet dat eerst voordoen, dan doet u het samen met het kind en dan doet het kind het alleen en stelt u er vragen over.

-te vragen of het kind een vermoeden heeft hoe het nu verder zal gaan

2. Modelling. U leest een alinea voor en u vertelt hardop hoe u de tekst verwerkt. Dat betekent dat u vertelt wat u er allemaal bij denkt, welke vragen u stelt.

3. Meningvragen te stellen

4. Het kind vragen of het nog vragen heeft over het gelezen stukje.

5. Denk ook aan het voorstellende lezen, waarbij u het kind kunt leren voor zich te zien wat het gelezen heeft (de film aan de binnenkant van de ogen)

Nog een kans

U kunt dit type kaarten gebruiken om het stil lezen te oefenen. Dat komt erop neer dat u het kind de tekst stil laat lezen en duidelijk uitlegt dat het niet op moet kijken, maar op de tekst gericht blijft. Achteraf stelt u vragen over de inhoud.

Kaarttype 6: Toetsoefen kaarten

Deze kaarten zijn bedoeld om kinderen vertrouwd te maken met het ondergaan van de DMT-toets of een andere woordtoets. Soms hebben kinderen er geen idee van en het is belangrijk om er even aan te wennen. Net zoals mensen voor het autorijden ook wel een proefexamen kunnen laten afnemen.

Werkwijze

In het kader van het redzaamheidslezen legt u uit/doet u voor dat het om gewoon lezen gaat en niet om snel lezen. Het gaat dus niet om hoeveel woorden een kind leest, maar om hoe het kind een minuut GEWOON leest.

Kaarttype 7: Woorddelen kaarten

Deze kaarten zijn bedoeld om kinderen vertrouwd te maken met het woordaspect: woorddeel. Woorddelen zijn delen van woorden die in veel woorden voorkomen zoals: be-, ge-, ver, te, ont, etc. aan het begin van een woord en: -lijk, -heid, -tijd, -ig, etc. aan het eind van een woord. Het kan belangrijk zijn die woorddelen te oefenen. In Leeshelden komt u enkele kaarten tegen om deze woorddelen te oefenen.

Werkwijze

1. Bespreek wat de woorddelen zijn, vraag het kind eventueel zelf woorden te bedenken met een aangegeven woorddeel. Dat kan mondeling, maar kan ook als vooroefening schriftelijk.
2. Bespreek kolom 1 met de woorddelen. Lees die voor, dan weet het kind wat de juiste uitspraak is. Lijk wordt dan natuurlijk: /luk/. Laat het kind dat rijtje ook drie of vier keer lezen.
3. Neem nu vak 2 en lees de regels horizontaal voor. Laat het kind bijwijzen of onderstrepend meelesen.
4. Laat nu het kind vak 2 lezen in horizontale regels.
5. Lees vak 3 voor en laat het kind onderstrepend of bijwijzend meelesen en laat het daarna die rijtjes ook enkele malen lezen, d.w.z. twee à drie keer.
6. Neem een tekst in de buurt van die leeskaart en laat het kind de woorddelen onderstrepen of kleuren en dan de tekst lezen.
7. Speciale kaarten met woorddelen zijn: kaart 112, 134, 135, 191, 192

Kaarttype 8: Herhalings kaarten

Leeshelden bevat heel veel herhalings kaarten. Dat is ook nodig. De opzet is:

1. Eerst geïsoleerd oefenen van een woordtype in woord kaarten, zins kaarten en tekst kaarten (en soms in woorddelen kaarten)
2. Dan herhalen van woorden die al geweest zijn en de nieuwe woorden door elkaar
3. Dan nog speciale herhalings kaarten van de MKM-woorden terwijl kinderen al lezen op het niveau van het voortgezet lezen.

Kinderen met leesproblemen hebben veel oefeningen nodig en daarom is het lezen van de herhalings kaarten zo belangrijk.

Werkwijze

Bij het redzaamheidslezen is het tempo niet het belangrijkste, maar het zo nauwkeurig mogelijk lezen, dus rustig lezen en zo weinig mogelijk fouten maken. De fouten bespreekt u en u mag het kind de kaart daarna nog een keer laten lezen, maar ook dan geldt dat het belangrijk is het zo nauwkeurig mogelijk te lezen.

Nu gaat het erom het kind te leren vloeiend en foutloos te lezen. Lees het rustig samen met het kind een keer hardop voor en laat daarna de kaart door het kind lezen en leg uit dat dat vloeiend moet (achter elkaar door zoals een paard ook gewoon loopt en niet in draf.). Mooi doorlezen en zonder fouten.

B. De uitgebreide werkwijze voor zorgniveau 3

B.1 De doelgroep

Hierbij gaat het om de inzet van leeshelden in het kader van de begeleiding van kinderen met ernstige vertragingen in de leesontwikkeling. Het gaat om kinderen met een E-score of kinderen die horen tot de 10% zwakke lezers. Bij de begeleiding op zorgniveau 3 staat het woord specifiek centraal. Dat wil zeggen dat de begeleiding aan moet sluiten bij de specifieke kenmerken van het leesgedrag. Als een kind spellend leest begeleidt u dat kind anders dan een kind dat veel leesfouten maakt. Omdat deze kinderen een kans lopen dat ze moeten worden aangemeld bij een poortwachter of zorginstelling is het nodig dat er ook een dossier wordt ontwikkeld zodat u kunt laten zien wat u hebt uitgevoerd.

Allereerst leggen wij u hoe u in praktische zin de software van Leeshelden bij de verkorte werkwijze gebruikt. Daarna leest u alles over hoe u de sessie begeleidt.

Praktisch gebruik Leeshelden werkwijze voor zorgniveau 3

Het starten van een sessie met een individuele leerling of een groep leerlingen gaat op dezelfde wijze als de verkorte werkwijze. De instructies [leest u hier](#). In de praktijk zal u veelal een individuele leerling begeleiden.

Belangrijkste verschil met de verkorte werkwijze.

Het zorgvuldig aanmaken van een traject, inclusief toetsresultaten, focuspunten, diagnose/handlungsblad en cognitieve benadering is een pré. Buiten het feit dat u de leerling op deze wijze zo optimaal mogelijk begeleidt wordt er ook automatisch een compleet journaal (logboek) vastgelegd.

B.2 Didactische instructie werkwijze voor zorgniveau 3

Hierbij gaat het om drie zaken:

B.2.1 de voorbereiding

B.2.2 de uitvoering

B.2.3 de evaluatie en dossiervorming

B.2.1 de voorbereiding

(zie [Praktisch gebruik Leeshelden werkwijze voor zorgniveau 3](#))

B.2.2 de uitvoering

Voor de uitvoering van de leesbegeleiding is een zogenaamde verantwoorde begeleidingssessie ontwikkeld. Die hoeft niet langer te duren dan 20 minuten en maximaal een half uur en mag ook in twee delen worden uitgevoerd.

Het starten van de sessie

Zie [Praktisch gebruik Leeshelden](#)

De aanpak van de verantwoorde begeleidingssessie

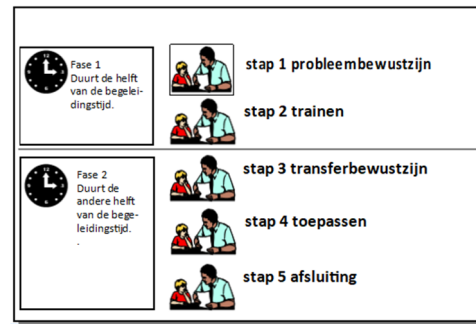
Als u een half uur met een kind of een oudere werkt, hoe hoort zo'n periode dan opgebouwd te zijn? Het basisprincipe van de opzet is dat tijdens iedere begeleidingssessie de helft van de tijd besteed wordt aan trainen en de andere helft aan het toepassen van de leesvaardigheden.

In het nu volgende worden de stappen weergegeven.

De verantwoorde begeleidingssessie bestaat uit twee delen:

fase 1: de helft van de begeleidingstijd wordt besteed aan trainen (stap 1 en 2)

fase 2: de andere helft wordt besteed aan toepassen (stap 3 t/m 5.)

Stap 1 probleembewustzijn

Iedere sessie van speciale leesbegeleiding begint met de vraag aan het kind: Waar werk je aan?

Het begeleide kind moet zelf leren zeggen waar het mee bezig is. Het kind kan dat pas nadat het met de leerkracht de kaart voor de cognitieve benadering heeft besproken.

The screenshot shows a digital interface for the 'Cognitieve benadering' card. At the top, a progress bar indicates the current stage: Focus (active), Cognitie, Trainen, Transferbewustzijn, Toepassen, and Afronden. The card is divided into four columns, each with an icon and a text area:

- Column 1:** Icon of an open book. Text: 'Zo lees ik'. Below is a text input field containing 'dsfdf'.
- Column 2:** Icon of a target. Text: 'Dit proberen we te bereiken'. Below is a text input field containing 'fdsf'.
- Column 3:** Icon of a signpost. Text: 'Dit gaan we doen'. Below is a text input field.
- Column 4:** Icon of a person climbing a mountain. Text: 'Zo lees ik nu'. Below is a text input field.

At the bottom, there are navigation buttons: '← Vorige', 'Diagnose', 'Cognitie', 'Technieken', and 'Volgende →'.

We moeten voorkomen dat de leesontwikkeling wordt geremd omdat het kind niet begrijpt wat de bedoeling is van de begeleidingsactiviteiten. Als kinderen met leesproblemen weten wat er aan de hand is, weten ze ook waar ze zich voor moeten inzetten.

Die optimale betrokkenheid bij de speciale leesbegeleiding kan worden bereikt met behulp van de *cognitieve benadering*. Daarin wordt gestreefd naar:

1. *Probleembewustzijn ('Zo lees ik')*
2. *Procesbewustzijn ('Dit gaan we doen, dit proberen we te bereiken')*
3. *('Zo lees ik nu').*

Eerste kolom: 'Zo lees ik'.

Hier noteert u, of het kind zelf, hoe het leest. Doe dat zo concreet en overzichtelijk mogelijk, eventueel met een tekeningetje erbij. Als een kind een groot scala aan typen leesproblemen heeft, dan noteert u hier maximaal twee probleemtypen, anders wordt het te onoverzichtelijk voor het kind.

Beperk u tot de typen waaraan u de eerst komende tijd aandacht wilt gaan besteden.

Tweede kolom: 'Dit gaan we doen'.

Hier noteert u wat er gedaan wordt om het leesgedrag van het kind te verbeteren. In deze kolom geeft u het handelingsplan aan met vakjes ervoor, die afgetekend kunnen worden. In de tweede kolom wordt dus het handelingsplan voor het kind genoteerd.

Na twee of drie keer bespreken, weet het kind waar het om gaat en dan kunt u het kind de vraag stellen zelf te vertellen waar het mee bezig is of waar het aan werkt.

Iedere begeleidingssessie moet beginnen met een actief moment, waarop het kind zelf vertelt wat het gaat doen. Zo'n moment zorgt er voor, dat er niet over het hoofd van het kind heen gewerkt wordt, zodat het effect van de begeleiding optimaal zal zijn. Het werken volgens de verantwoorde begeleidingssessie is essentieel voor de speciale leesbegeleiding.

Als de kaart van de cognitieve benadering aan de kinderachtige kant is, kunt u zelf een wat stoerder/volwassener formulier maken voor de oudere kinderen of volwassenen.

Het werken met dit blad komt voort uit wat de *cognitieve benadering* wordt genoemd. Dat wil zeggen dat bij de speciale leesbegeleiding zoveel mogelijk het verstand van het kind/de oudere ingeschakeld moet worden. Het gebruiken van principes uit de cognitieve psychologie is een van de eisen die de commissie *Dyslexie* stelt aan een verantwoorde begeleiding.

Nadat het kind verteld heeft waar het mee bezig is, zegt de leerkracht wat er tijdens die sessie wordt gedaan. De leerkracht vertelt wat er geoefend gaat worden in stap 2 en wat er gedaan wordt in het kader van het toepassen van de leesvaardigheden, zoals in stap 4 van de verantwoorde begeleidingssessie aan de orde komt.

Essentieel bij de cognitieve benadering is dat het kind alles herhaalt en nazegt. Over het algemeen is het aan te bevelen de gegeven instructies steeds door het kind te laten herhalen.

Kinderen weten dat op den duur en zullen veel beter opletten, omdat ze weten dat het herhaald moet worden.

De derde kolom: 'Dit proberen we te bereiken'

Hier wordt ingevuld wat men na verloop van tijd probeert te bereiken.

De vierde kolom: 'Zo lees ik nu'

Na een periode van begeleiding wordt in de vierde kolom aangegeven hoe de situatie is na de periode van begeleiding. Daarbij is het belangrijk ook door het kind vast te laten stellen hoe het vorige keer op een toets scoorde en hoe die score nu is.

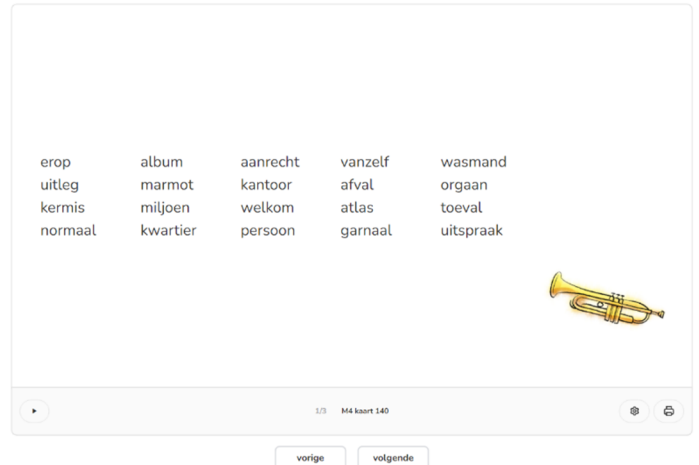
Een andere mogelijkheid is gebruik te maken van cassette-opnames (of een andere geluidsdrager), zodat het kind naar zichzelf kan luisteren en ook zelf aan kan geven wat er veranderd is. In termen van de cognitieve psychologie spreken we dan van evaluatiebewustzijn. Het is belangrijk goed te investeren in het bespreken van dit blad. Het kind krijgt de kaart in een showmap en moet het iedere sessie weer bij zich hebben om er even op te spieken, als het niet meer uit het hoofd kan zeggen waar het mee bezig is. Stap 1 duurt in de praktijk vaak niet langer dan een of twee minuten.

Stap 2 trainen

Nadat de leerkracht/hulpverlener heeft verteld wat er die sessie gaat gebeuren en het kind dat nagezegd heeft, wordt er ongeveer een kwartier getraind.

Dat kan met de leeskaarten uit Leeshelden. Er komen [acht typen kaarten](#) in Leeshelden voor.

Hieronder wordt weergegeven op welke wijze u de kaarten met de strips moet behandelen. De kaarten komen bij M3 en E3 nog in beperkte mate voor, maar in de fasen M4 t/m M8 komen ze veelvuldig voor.

De aanpakinstructie

De kaart begint (kaart 11 t/m 19) met de instructiestrip. Daar wordt aan de hand van een voorbeeld uitgelegd welk type woorden het kind/de oudere gaat leren lezen. In het onderstaande voorbeeld leert u het kind het aanpakgedrag van het zgn. zingend lezen.

Daarbij zegt het kind het eerste woorddeel en houdt het de laatste letter aan, dus: *trommmmm*, dan kijkt het verder en zegt het het tweede deel erachteraan. Op deze manier voorkomt u het spellend lezen. Zie over het zingend lezen ook kaart 1. Dat is het lezen met verlengde klankwaarde.

Daarna legt u het kind ook uit dat het pas lezen is als het kind denkt aan wat het woord voorstelt (of wat het is, of hoe je het woord in een zin kunt gebruiken).

Ook hierbij laat u het kind die uitleg nazeggen. Een basisprincipe in de begeleiding is dat iedere instructie door het kind nagezegd moet worden.

Het verdelen van woorden in lettergrepen is niet gedaan in dit programma omdat sommige scholen met klankvoeten werken.

Het uitleggen van de instructie wordt afgesloten door het kind die uitleg te laten navertellen. Als dat onvoldoende gebeurt, kunt u de uitleg nog een keer herhalen.

De oriëntatie-oefening

Nu kijken we naar de woordrijen. (zie hieronder).

U zegt tegen het kind: "Ergens in deze rijen woorden staat het woord *garnaal*."

Probeer eens zo vlug als je kunt dat woord te vinden."

erop	album	aanrecht	vanzelf	wasmand	stempel	aandacht
uitleg	marmot	kantoor	afval	orgaan	daardoor	fornuis
kermis	miljoen	welkom	atlas	toeval	vandaag	zwembad
normaal	kwartier	persoon	garnaal	uitspraak	eenmaal	partij
toekomst	uitkomst	daarmee	kermis	intocht	ontstaan	indruk
hoevel	onjuist	waarom	portier	buurman	vanzelf	luilak
pardon	onrust	nogal	portret	elkaar	daarbij	parket
eraan	aanval	ontstaan	spontaan	afspraak	doorheen	vanaf
onzin	aantal	vanuit	wanhoop	omdat	slagroom	afspraak

Noem zo uit iedere rij een woord en spoor het kind aan dat snel op te zoeken. Het kind oriënteert zich zo op wat het straks moet gaan lezen.

Onderstrepnd meelezen met een op het leesprobleem gerichte voorleesvorm

U leest de woordrijen voor. Het kind heeft een kopietje van de kaart en terwijl u voorleest moet het kind onderstrepnd meelezen. Van kinderen met leesproblemen is bekend dat ze vaak niet met hun ogen zijn waar een voorlezer op dat moment is. Het onderstrepnd zorgt er voor, dat het kind/de oudere zijn best doet met de potloodpunt te zijn waar u aan het voorlezen bent. Bovendien leidt de punt van het potlood de waarneming van het kind naar het woord toe, zodat de visuele verwerking van het woordbeeld optimaal is. Het voorlezen gebeurt niet zomaar, maar heel gericht. Afhankelijk van het problematische leesgedrag van het kind kiest u een voorleesvorm. We geven de mogelijkheden:

Als het kind spellend leest:

U leest alle rijen in het aanpakgedrag voor. Dus: *errrrrop, uittttttleg.* enz. en het kind leest onderstrepnd mee. Hoewel niet zo makkelijk, maar ook de ploffers als de *t* kunt u wel aanhouden.

Het kind leest onnauwkeurig:

U leest de woorden een keer zeer langzaam voor en daarna nog een keer in een gewoon tempo. In beide gevallen leest het kind onderstrepnd mee.

Het kind leest te langzaam

U leest een keer de rijen langzaam voor en daarna een keer snel. In beide gevallen leest het kind onderstrepnd mee.

Het kind leest

Nu leest het kind de rijen. U vraagt het kind eerst waar het tijdens het lezen aan moet denken. Bij het zingend lezen zegt u tegen het kind dat woorden die het kind in een keer kan zeggen niet gezongen hoeven te worden. Tijdens het lezen grijpt u bij alle fouten in en wijst u op het aanpakgedrag. Regelmatig bespreekt u ook de betekenis van bepaalde woorden.

Kenmerkend voor deze aanpak in vier stappen is het realiseren van een volledige oriënteringsbasis. Hierdoor is het kind volledig voorbereid op het uitvoeren van de leestaak, waardoor het lezen door het kind beter zal gaan. Het is beter het kind er (te) goed op voor te bereiden, dan het kind te laten worstelen.

De tekst lezen

De tekst die bij dit blad hoort, behandelt u net zoals de woordrijen. Dus:

- een keer voorlezen en het kind laten luisteren naar het verhaal.
- oriëntatie-oefening: ergens in deze tekst staat de zin: *De meeste koffers zijn wel open.* Zoek die zin maar eens op.
- op de juiste manier voorlezen, terwijl het kind onderstrepnd meeleest.
- het kind leest de tekst zelf.
- u bespreekt regelmatig de betekenis van zinnen of woorden.

Nu is de helft van de tijd voorbij en is het nodig om de andere helft aan het toepassen te besteden. Het kan daarbij wel eens voorkomen dat u met een blad niet verder gekomen bent dan het bespreken van de instructiestrip en het oefenen van enkele rijen woorden. Het is dan toch aan te bevelen te stoppen en de volgende keer verder te gaan vanaf het punt waar u nu gekomen bent.

Niet alle onderdelen van het leesblad hoeven in een keer helemaal gedaan te worden. Het is beter de kaarten goed te oefenen dan ze er door te jagen. In het kader van de cognitieve benadering is het belangrijk dat u steeds aan het kind uitlegt waarom het iets op een bepaalde manier moet doen. Bijvoorbeeld: waarvoor is dat onderstrepnd meelezen nu nodig? Binnen de orthodidactiek geldt de regel dat het (waarschijnlijk) weinig zinvol en verantwoord is wat u doet, als u zelf niet uit kunt leggen waarom u een bepaalde techniek of werkwijze hanteert. Nu gaat u een kwartier toepassen.

Stap 3 Transferbewustzijn

Om te beginnen zegt u: We gaan straks een stukje uit de krant/in een boek (o.i.d.) lezen. Vertel me eens waar je bij het lezen van dat stukje op moet letten.

Het kind moet dan weer vertellen waar het mee bezig is en eigenlijk hetzelfde zeggen als bij de eerste stap van de verantwoorde begeleidingssessie. Aanvankelijk moet u dat misschien voorzeggen, maar op den duur moet het kind zelf in staat zijn weer te geven waar het aan moet denken, als het de leesvaardigheid toe moet passen.

Stap 4 Toepassen

Nu moet het kind het getrainde toepassen bij het lezen in een leesboek of bij alledaagse leesactiviteiten, zoals het lezen van kranten, een tv.-gids, een moppenboekje, een handleiding, etc. Voor kinderen met leesproblemen is deze fase van de begeleiding essentieel, omdat ze vaak een zwakte hebben op het gebied van de transfer of training en dat betekent dat ze begeleid moeten worden bij die transfer. Een essentiële regel is dan ook dat er in elk geval de helft van de begeleidingstijd toegepast moet worden. Bij die toepassing past u de gekozen leesbegeleidingstechnieken toe.

In deze fase van de toepassing is het belangrijk dat u ook de tekstverwerking begeleidt.

Bij de verwerking gaat het vooral om het voorstellend lezen. Dat wil zeggen dat kinderen een film van het gelezene aan de binnenkant van hun ogen zien.

Immers pas op basis van die film is het mogelijk weetvragen te stellen en naar de beleving (wat vind jij van ...) en verwachting (hoe zou het nu verder gaan?) te vragen.

U oefent dat ook met de kinderen, dus de ogen dicht na een alinea en dan bespreken wat je aan de binnenkant van je ogen ziet. Stel ook wie-, wat-, waar-, wanneervragen en vragen over de hoofdpersoon.

Stap 5 Afsluiting

Als het halve uur (of korter) voorbij is, vraagt u het kind of het weet wat er de volgende keer geoefend moet worden. Aanvankelijk hebben kinderen moeite met die vraag, maar als u het eerst enkele keren voorzegt, zullen ze leren om aan te geven wat nog niet zo goed ging.

In de afsluiting vertelt u ook wat uzelf van de sessie vond, wat goed ging en waar nog aan gewerkt moet worden. Het spreekt vanzelf dat u ook de gewone vragen stelt:

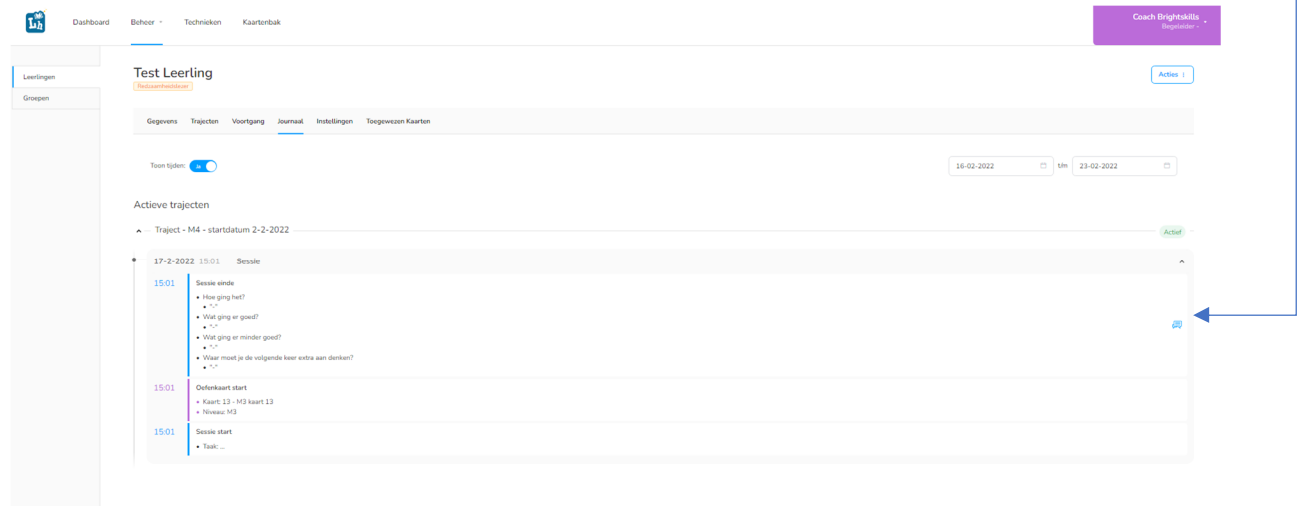
- hoe vond je dat het ging?
- wat vond je makkelijk?
- wat vond je moeilijk?

Maak zelf aan het eind nog enkele steunende en stimulerende opmerkingen. Noteer het verloop van de begeleidingssessie kort samengevat in het journaal.

B.2.3 verslaglegging en dossiervorming (Het journaal/logboek)

Wanneer je de begeleiding vanuit het starten van een sessie verzorgd worden alle activiteiten, notities etc. vastgelegd in het journaal van de leerling. Het journaal is feitelijk een logboek en laat zien wanneer er wat met de leerling gedaan is en welke resultaten er zijn behaald. Het logboek dient tevens als verantwoordingsdocument bij bijvoorbeeld de aanvraag voor dyslexieonderzoek.

Desgewenst kunt u in het logboek ook nog losse opmerkingen plaatsen. Hiervoor klikt u op deze icoontjes.

The screenshot shows a web application interface for 'Test Leerling'. At the top, there is a navigation bar with 'Dashboard', 'Beheer', 'Technieken', and 'Kaartenbak'. A user profile for 'Coach BrightSkills' is visible in the top right. The main content area has tabs for 'Gegevens', 'Trajecten', 'Voortgang', 'Journaal', 'Instellingen', and 'Toegewezen Kaarten'. The 'Journaal' tab is active, showing a list of sessions for a specific trajectory. The first session entry is expanded, showing a list of activities with a blue comment icon on the right side of each entry. A blue arrow points to this icon from the text above.

Let op: uit veiligheidsoverwegingen is het journaal alleen door de beheerder van de (school)organisatie uit te printen.

Aanpak aanvankelijk lezen

De in de voorafgaande weergegeven aanpak voor het voortgezet lezen kan men ook hanteren bij het aanvankelijk lezen. Voor het aanvankelijk lezen is daarbij van belang:

- Geen losse auditieve oefeningen te doen, maar auditieve oefeningen te doen met woorden die in de tekst voorkomen en die daarna wordt gelezen. Op die manier sluiten oefeningen met deelvaardigheden aan bij waar het om gaat, nl. het lezen van teksten.
- Letterkennis vooral te oefenen door letters in flits te tonen, daarna die letters in de oefentekst op te zoeken en te kleuren en dan die oefentekst te lezen.
- Gebruik te maken van Okki-teksten, omdat daarmee handig de toepassing van het lezen geoefend kan worden.
- Vooral veel aandacht te besteden aan het zingend lezen als strategie voor het lezen van eenlettergrepige woorden. Zie o.a. kaart 1.
- Op een goede manier de aansluitende technieken te kiezen.
- Eventueel kunt u bij Pravoo nog het Voorloperkje bestellen dat speciale hulpmiddelen biedt voor het eerste half jaar groep 3.